

Els projectes de regadiu i els espais naturals: distribució de drets i deures

Isabel Boncompte Vilarrasa*
Arquitecta

Resum

Els projectes de regadiu abasten un conjunt gran d'hectàrees, en alguns casos diversos municipis d'una o més comarques.

Les hectàrees incloses en el projecte de regadiu són beneficiàries de les obres hidràuliques: de l'aigua que arribarà amb l'execució del canal, els camins, els dipòsits, les basses, els embassaments... Les càrregues són les despeses d'obtenció dels terrenys on es construiran les infraestructures, les despeses de gestió, les despeses d'execució dels canals principals i secundaris, les despeses de refer camins i les obligacions de la normativa ambiental.

La història recent del projecte de regadiu Segarra-Garrigues ha estat envoltada de conflictes socials i administratius.

Es proposa una solució per evitar aquests conflictes: la reparcel·lació de finques agrícoles. Aquesta solució permet l'equidistribució dels sòls susceptibles de regadiu, dels que han de ser públics i dels terrenys sotmesos a algun règim de protecció ambiental.

Paraules clau: projecte de regadiu, secans, drets i deures dels propietaris, càrregues normatives, conflicte social, declaració d'impacte ambiental (DIA), espais protegits, zones d'especial protecció de les aus (ZEPA), greuge comparatiu, reparcel·lació.

Abstract

The irrigation projects involve a huge number of hectares and in some cases several municipalities in one or more counties.

The area included in the project receives the benefits of water works: the water that will run the canal, tracks, reservoirs, pools, dams...The expenses are the costs of obtaining the land where the infrastructure will be built, management fees, running costs of main and secondary channels and pipes, reparation of roads, and actions to prevent environmental damage.

* És tècnica dels Serveis Territorials del Departament de Cultura a Barcelona (isabel.boncompte@gencat.cat).
Rebut: 10 de desembre de 2010. Avaluat: 8 de juny de 2011. Versió definitiva: 15 de setembre de 2011.

The recent history of the Segarra-Garrigues irrigation project has been surrounded by social and administrative disputes.

We propose a solution to these conflicts, by means of reparcel country estates. That will allow an equal distribution of the land which will be irrigated, as well as an equal distribution of the land which will be public or under a system of environmental regulation.

Keywords: irrigation project; dry lands, rights (benefits: the use of the water) and of land owners; regulations; social conflict; environmental impact statement; special protection areas for birds; tort comparative; new shapes for former country estates.

Introducció

Els projectes de regadiu abasten un conjunt gran d'hectàrees, en alguns casos diversos municipis d'una o més comarques. Se sobreentén que les hectàrees incloses en el projecte de regadiu són beneficiàries de les obres hidràuliques: de l'aigua que arribarà amb l'execució del canal, els camins, els dipòsits, les basses, els embassaments...

Les càrregues són les despeses d'obtenció dels terrenys on es construiran les infraestructures, les despeses de gestió, les despeses d'execució dels canals principals i secundaris, refer camins...

Durant molts anys ha estat així. Amb el temps, però, la societat ha anat canviant; cal aplicar les normatives de la Unió Europea, les demandes de la societat són cada vegada més diverses, els governs han de donar compliment a la legislació que els Parlaments van aprovant, i ho han de fer conjuntament amb els ciutadans.

Un exemple de tot això és l'elaboració i l'execució del regadiu Segarra-Garrigues. És un projecte complex, tant per la seva extensió com per la diversitat d'interlocutors, tant particulars com administracions, societats etcètera, que hi tenen a veure. Es pot dir que les diverses facetes que s'han de tenir en compte no han encaixat com un puzle, sinó que més aviat han grinyolat com una xarnera rovellada. La porta està entreoberta.

Tràmits administratius principals

La Declaració d'Impacte Ambiental¹ (DIA) de l'any 2002² va donar llum verda al projecte de regadiu Segarra-Garrigues. La DIA obligava els promotors (Govern de la Generalitat) a dur a terme un seguit de mesures correctores per tal de minimitzar l'impacte ambiental del projec-

1. La Declaració d'impacte ambiental (DIA) és el tràmit administratiu que avala, o no, la compatibilitat d'una obra o activitat amb la protecció del medi ambient. L'Avaluació d'Impacte té els orígens als EUA. L'any 1969 es va promulgar la *National Environment Protection Act (NEPA)* per evitar els impactes de les grans infraestructures de l'Estat. Els orígens de l'avaluació ambiental en l'àmbit europeu se situen en la Directiva 85/337/CEE – Reial Decret Legislatiu 1302/1986 de *evaluación de impacto ambiental* (després 6/2001). La Comunitat Europea, considerant que les desigualtats entre legislacions dels estats membres podrien crear condicions de competència desigual, va decidir que calia homogeneïtzar la legislació i va dictar

te, entre les quals hi havia la necessitat de delimitar unes Zones d'Espacial Protecció de les Aus³ (ZEPA). El projecte de regadiu abasta unes 70.000 ha. La longitud del canal principal entre l'embassament de Rialp i el pantà d'Albaigés és de 85 km. Posteriorment a haver donat llum verda al projecte, la mateixa Administració ha anat modificant les regles del joc en diverses ocasions: ampliant les ZEPA (en el marc del projecte Xarxa Natura 2000) dins els espais regables previstos en el projecte originari (febrer del 2005, setembre del 2006, juny del 2009, setembre del 2009⁴) i tramitant l'adaptació de la DIA.

També s'està tramitant la introducció de regulacions a les ZEPA (el 7 de juny de 2010 va sortir a informació pública el projecte del *Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge dels espais naturals protegits de la plana de Lleida i el Pla de gestió d'aquests espais*; el 7 de juliol de 2010 es va ampliar el termini d'informació pública fins el 19 de juliol de 2010, pel fet d'incorporar al projecte la delimitació definitiva dels espais protegits a escala detallada). És poc rigorós definir els usos que es podran fer a les ZEPA molts anys després d'haver-les delimitat, especialment si es té en compte que el document no concreta els coneixements admesos.

La decisió de 7 de juny de 2010 es produeix només amb cinc dies de diferència amb la Resolució 1169/2010, de 26 de maig, per la qual es fa públic el Conveni marc de col·laboració entre l'Administració General de l'Estat a través del Ministeri de Medi Ambient i Medi Rural i Marí, i la Generalitat de Catalunya a través del Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural per al desenvolupament d'un programa pilot 2009 de desenvolupament rural sostenible a les zones de la Terra Alta, Garrigues-Segrià Sud, Segarra, Pallars Sobirà i zones ZEPA estepàries a la zona de Lleida. En aquest conveni es preveu un finançament de 10.000.000 (50% Estat i 50% Generalitat) per a un conjunt d'actuacions en els àmbits indicats. Els convenis específics concretaran el que correspon a cada actuació. Per tant, d'aquest conveni no es dedueix la quantia que es destinarà al pla pilot per als espais estèpics. L'eix d'actuació núm. 4, «Elaboració i participació dels plans de gestió», estableix que es realitzarà una tasca prèvia de preparació d'una memòria tècnica. S'indica que la implementació dels primers eixos d'actuació ha de permetre disposar de la informació i el consens necessari per a l'elaboració dels plans de gestió de les ZEPA; i que els plans seguiran un procés de participació pública. Cal tenir present que el mes de gener de 2010 la Generalitat ja va iniciar un procés participatiu per a la

la directiva esmentada, segons la qual, «la millor manera de fer política mediambiental és: evitar des d'un principi els danys, més que no pas combatre posteriorment els seus efectes».

A l'Estat espanyol: Reial Decret Legislatiu 1302/1986, de 28 de juny, d'avaluació d'impacte ambiental (estatal). Reial Decret 1131/1988, de 30 de setembre, pel qual s'aprova el reglament (inclou conceptes i definicions), *Real Decreto Legislativo 1/2008, de 11 de enero, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Evaluación de Impacto Ambiental de proyectos*.

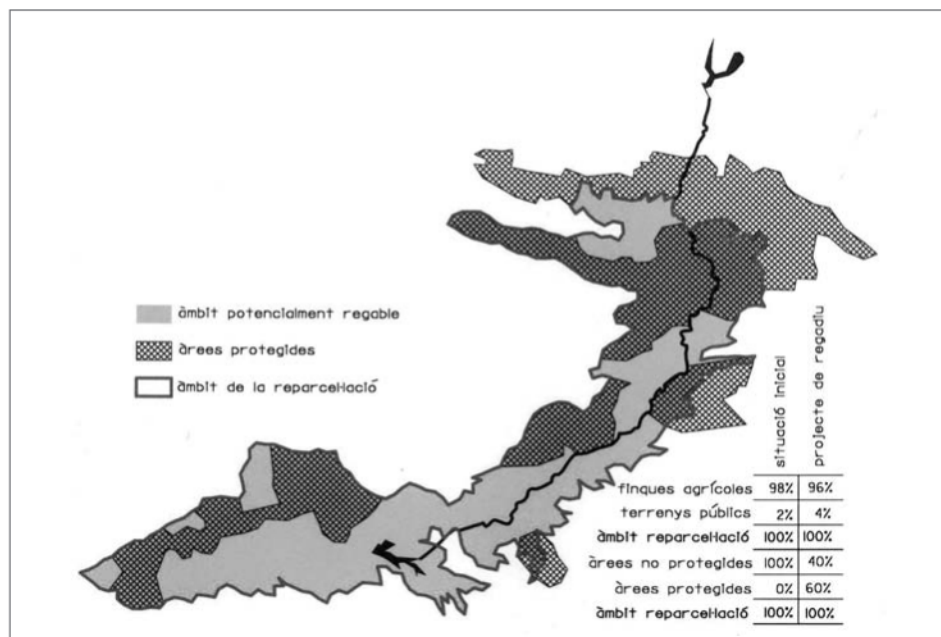
I a Catalunya: la Llei 12/81, sobre mesures addicionals de protecció d'espais d'interès natural afectats per activitats extractives, el Decret 114/1988, de 7 d'abril, d'avaluació d'impacte ambiental, i l'annex 2 del Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'espais d'interès natural.

2. Edicte de 6 de novembre de 2002, pel qual es fa pública la declaració d'impacte ambiental del projecte de regadiu i de la concentració parcel·l·lària del Segarra-Garrigues, transformació en regadiu, obres de distribució i concentració parcel·l·lària. (*DOG* 3757 – 08/11/2002)

3. Les Zones d'Espacial Protecció per a les Aus neixen amb la Directiva 79/409/CEE del Consejo, de 2 de abril de 1979, relativa a la conservació de las aves silvestres.

4. Estudi d'Impacte Ambiental del regadiu del canal Segarra-Garrigues. Adaptació: setembre de 2009.

Quadre 1
Àmbit de regadiu: zona regable i àrees protegides

Font: Elaboració pròpia

elaboració dels plans de gestió. Això només és una petita mostra de les nombroses resolucions administratives que es van produint en relació amb aquest projecte. Les diferents administracions són conscients que les coses no s'han fet bé i intenten buscar l'acceptació social mitjançant mecanismes, com el de la participació ciutadana, que no poden resoldre el principal problema generat per la introducció de les ZEPA, que és l'equidistribució dels beneficis i les càrregues que genera el projecte.

Canvis continuats en la regulació de l'àmbit del projecte

Aquest seguit d'actes administratius, cadascun dels quals modifica els drets i deures de la població, dona idea dels canvis constants en les regles del joc que s'han produït respecte al plantejament inicial. Això genera inseguretats jurídiques.

En un Estat de dret no és admissible que es produeixin tants canvis, tan seguits, que abasten tant territori i que afecten tantes famílies. Les normes han de ser duradores i han de donar la seguretat necessària per saber amb què es compta a l'hora d'emprendre qualsevol transacció o negoci.

El Govern assenyala que les modificacions són per donar compliment a la normativa europea. És cert que tota la normativa vigent s'ha de complir; tanmateix, la normativa europea no ha canviat substancialment pel que fa a la protecció de les aus ni en avaluació d'impacte de projectes des del 2002, quan es va resoldre la Declaració d'impacte ambiental.

Obligacions diferents per a finques del mateix projecte

En l'estudi dels diferents projectes de ZEPA, tramitats com a ampliacions de Xarxa Natura 2000,⁵ s'observa que no totes les finques es veuen afectades de la mateixa manera, fins a l'extrem que algunes són completament regables i altres no ho són en absolut. Per suavitzar aquest greuges, s'ha parlat de compensacions però no s'ha concretat a quines finques s'apliquen ni de què es tracta exactament.

En una societat de dret no es pot donar tracte desigual entre els diferents propietaris. És a dir, s'ha d'aplicar el principi general del dret que diu que hi ha d'haver una justa distribució de càrregues i beneficis entre tots els propietaris inclosos dins la zona regable. Un símil molt proper i llargament experimentat és el que succeeix en un sector de sòl urbanitzable, en què cal fer unes cessions obligatòries als municipis (zona verda, xarxa viària i equipaments). Per evitar que uns propietaris es vegin més perjudicats que d'altres, es distribueix el terreny edificable i les despeses d'urbanitzar de forma proporcional a la superfície de terreny que tenia cada propietari inicialment. En el cas que ens ocupa, l'àmbit del projecte de regadiu (que inclou zones protegides i sòl agrícola sense restriccions) seria l'equivalent al sector i l'objectiu seria distribuir els terrenys agrícoles regables de forma proporcional al que té inicialment cada propietari.

Acceptació del projecte per part de la societat

També és cert que la Unió Europea té entre els seus criteris el de no subvencionar obres que comportin contestació social. És clar que, tal com s'han portat les coses, el regadiu Segarra-Garrigues té un elevat grau de conflictivitat per part dels que teòricament són els beneficiaris, com a conseqüència dels greuges comparatius i dels successius increments en les càrregues (augment de zones protegides) que s'han anat produint al llarg del procés. Aquest descontentament i desànim que es percep en el territori enfront d'una actuació esperada des de fa molts i molts anys mostra que les coses no s'han fet bé.

5. Xarxa Natura 2000, *BOE*, núm. 299, de 14 de desembre de 2007; Llei orgànica 16/2007, de 13 de desembre, complementària de la Llei pel desenvolupament sostenible del medi rural. Article 41. Red Natura 2000.

«1. La Xarxa Ecològica Europea Natura 2000 és una xarxa ecològica coherent formada pels Llocs d'Importància Comunitària fins a la seva transformació en Zones Especials de Conservació, les esmentades Zones Especials de Conservació i les Zones d'Especial Protecció par a les Aus, la gestió de les quals tindrà en compte les exigències econòmiques, socials i culturals, així com les particularitats regionals i locals.

2. Els Llocs d'Importància Comunitària, les Zones Especials de Conservació i les Zones d'Especial Protecció per a les Aus tindran la consideració d'espais protegits amb la denominació de Xarxa Natura 2000, amb l'abast i limitacions que les comunitats autònomes estableixin a la seva legislació i amb els corresponents instruments de planificació».

Les decisions que s'adoptin sobre aquest projecte han de tenir en compte aquestes tres realitats: garantia en l'equitat dels drets i deures que genera el regadiu, compliment de les normes vigents i acceptació social

S'ha gastat molta tinta, paraules, plans i projectes... per tirar endavant aquest projecte somiat per diverses generacions d'agricultors i habitants d'aquelles comarques.

Ara per ara, les obres avancen, però no es pot dir que globalment hi hagi entesa. Allegacions i recursos sobre expedients relacionats d'alguna manera amb aquestes obres de gran abast resten pendents de resposta, i continuen interposant-se de nou en cadascuna de les noves decisions de l'Administració. La premsa⁶, cada dos per tres, parla

de posicions divergents i propostes màgiques que continuen sent paper mullat. La majoria es basa en l'aportació econòmica per part de l'Administració per indemnitzar les actuacions dels agricultors en favor del medi natural, i per gestionar els espais protegits. Segons manifesten representants del sector agrari, molts prefereixen regar que no pas ser indemnitzats.⁷

La necessitat de destinar una determinada superfície, de la qual inicialment es pensava regar, per a espais naturals (ZEPA) ha dificultat enormement l'execució del projecte.

En general, els propietaris veuen com una desgràcia haver d'incorporar aquests espais protegits. Algunes entitats i partits, en canvi ho venen com una oportunitat. Tot són punts de vista, més o menys sentits com a veritables o més o menys demagògics.

Respecte a les previsions inicials, sí que s'han produït greuges comparatius molt clars. Així, hi ha municipis que veuen afectat pràcticament tot el seu terme com a zona de protecció, mentre que altres municipis podran regar amb normalitat en tot el seu territori. El mateix succeeix en l'àmbit de les finques particulars: algunes han quedat incloses en les noves zones de protecció, mentre que d'altres en queden fora. Cal tenir en compte que sovint els criteris perquè un municipi o una finca quedi dins o fora de la zona de protecció no responen exclusivament a les característiques objectives de presència de més o menys aus, sinó que es tracta d'un criteri merament numèric d'arribar a una determinada superfície.

En tot cas, tant si la població ho considera bo com dolent, la normativa vigent obliga a la protecció de les aus silvestres i dels seus hàbitats, i a compatibilitzar els projectes amb l'esmentada protecció. Potser el més just seria distribuir equitativament regadiu i espai protegit, de manera proporcional a la dimensió de les finques originàries de cada propietari. D'aquesta manera, tothom tindria el bo i el dolent en la mateixa proporció. Si resulta que és veritat que els espais protegits causen perjudici, tots els inclosos en l'àmbit inicial el patiran en la mateixa proporció. Si resulta que és una oportunitat de riquesa, també ho serà en la mateixa proporció per a tots.

Es tracta d'aplicar la tècnica de la reparcel·lació.

6. «Alegan contra el estudio de impacto ambiental del Segarra-Garrigues», *La Mañana*, febrer del 2010; «Allegacions a l'impacte ambiental del Segarra-Garrigues», *Avui*, febrer del 2010; «Plans de Sió presenta sus alegaciones a las ZEPA del canal Segarra-Garrigues», *La Mañana*, març del 2010; «La Junta de Govern dels Regants acorda per unanimitat presentar al·legacions a la DIA», *La Mañana*, febrer del 2010.

7. «Els pagesos exclosos del Segarra-Garrigues prefereixen regar a cobrar», *El Periódico*, febrer del 2010.

L'equidistribució de beneficis i càrregues

La reparcel·lació és una tècnica jurídica que consisteix a repartir els terrenys resultants d'un procés urbanístic, un cop descomptats els terrenys de cessió (carrers, zones verdes, equipaments i altres), de forma proporcional a la superfície que tenien els diferents propietaris inclosos en l'àmbit.

La primera aplicació pràctica d'aquesta tècnica a Catalunya la trobem a l'exemple de Barcelona l'any 1859 per part de l'enginyer de camins canals i ports Ildefons Cerdà,⁸⁸ per garantir la distribució justa de beneficis i càrregues. Posteriorment va esdevenir d'aplicació obligatòria per al desenvolupament de sectors urbanitzables amb l'aprovació de la Llei del Sòl de 1956.

Un cas particular d'una reparcel·lació és la concentració parcel·lària que s'empra en les zones regables. En aquest cas, a més de repartir proporcionalment els terrenys resultants, s'aprofita per concentrar les diferents finques agrícoles que té cada propietari en finques més grans amb una forma regular que permeti que es pugui beneficiar del regadiu, alhora que es racionalitzen els accessos.

Tradicionalment, l'àmbit de la concentració parcel·lària ha estat la zona regable d'un municipi. Ja hem vist que això no es pot mantenir, ja que els greuges entre diferents municipis és evident, per la qual cosa cal buscar un mecanisme que permeti compensar aquestes diferències. Afortunadament, les noves tècniques informàtiques simplifiquen molt tot el procés, tant pel que fa al càlcul de superfícies com pel que fa als càlculs per a la distribució de les finques resultants.

Un altre tema a considerar és el tractament que es dona a les zones de protecció. Sovint de forma voluntarista, l'Administració argumenta que els propietaris que tot i estar dins d'una zona potencialment regable estan afectats per una zona de protecció no es veuran perjudicats. Per una banda, es diu que la zona protegida obre interessants possibilitats de negoci (?) sense que ningú vegi clar quines són aquestes possibilitats. A la vista de l'escepticisme que desparthen aquests arguments, l'Administració promet plans de gestió que sembla que han de permetre una certa flexibilitat en els conreus, tot i que sense concretar res, i, per altra banda, ajuts econòmics per mantenir els conreus. Aquestes promeses d'ajuts tampoc aixequen cap entusiasme, perquè tothom és conscient que en un context de restriccions pressupostàries en què no es poden apujar les pensions i s'han de reduir els sous dels empleats públics és poc creïble que hi hagi diners per subvencionar els conreus de secà.

Hi ha, a més, un aspecte que històricament no ha funcionat, que és el dirigisme en l'activitat econòmica. Sota els anomenats plans de gestió,⁹ el que es pretén és que els pagesos

8. Una bona síntesi d'aquesta tècnica es troba a «Base legal de la urbanització. Reparcel·lació en las manzanas del ensanche de Barcelona», Vergés Fernández (2009).

9. Els plans de gestió contemplats a l'article 29 de la llei 12/1985 d'espais naturals estan previstos per a espais naturals de protecció especial, i, en canvi, els espais naturals inclosos al projecte de regadiu són en la seva major part espais de protecció bàsica. La llei 12/2006, del 27 de juliol, de mesures en matèria de medi ambient i de modificació de les lleis 3/1988 i 22/2003, relatives a la protecció dels animals, de la Llei 12/1985, d'espais naturals, de la Llei 9/1995, de l'accés motoritzat al medi natural, i de la Llei 4/2004, relativa al procés d'adequació de les activitats d'incidència ambiental, així ho estableix: «S'afegeix un apartat, el 4, a l'article 16 de la Llei 12/1985, amb el text següent: «4. La declaració com a zona especial de conservació (ZEC) o com a zona de protecció especial per als ocells (ZEPA) implica la inclusió automàtica en el Pla d'espais d'interès natural». (Els espais del PEIN són de protecció bàsica segons l'article 15 de la Llei d'espais naturals).

continuin fent el mateix que fins ara, independentment que en el futur sigui l'activitat més eficient o no. És possible que ho segueixin fent o no, però principalment dependrà que els interessis fer-ho. És clar que si els incentius fossin suficientment elevats, cosa que com ja hem dit no creiem que sigui possible, els pagesos escollirien el tipus de conreu planificat per l'Administració. Però hi ha prou exemples per comprovar que una economia planificada i dirigida no és sostenible.¹⁰

El que s'acaba d'exposar posa en qüestió el model de protecció escollit en el cas del regadiu Segarra-Garrigues. El plantejament que han fet les administracions és declarar unes zones de protecció especial per a les aus. En aquestes zones, a diferència del que succeeix en la majoria d'espais protegits, no es pretén que no hi hagi activitat humana; ben

al contrari, es vol forçar que els pagesos continuïn amb els conreus tradicionals de secà sense ni tan sols considerar la possibilitat que en el futur no els interessis fer-ho.

No obstant això, no és l'objecte d'aquest article discutir el model de protecció escollit per a les aus que habiten en els secans de Lleida. Atès que el model de protecció ja està fixat, el que es vol és que les càrregues que genera es distribueixin de la forma més justa possible entre tots els propietaris de les finques incloses en l'àmbit de regadiu.

En el cas concret del projecte de regadiu del Segarra-Garrigues, abasta un àmbit de 70.000 ha, incloses les zones regables i les zones ZEPA. Les zones ZEPA s'han anat incrementant des de l'any 2002 fins avui mitjançant diversos decrets de declaració. En l'actualitat, dins l'àmbit del projecte hi ha unes 42.000 ha declarades ZEPA, aproximadament un 60% del total. Segons el conveni entre els regants i la Generalitat, s'estableix el pagament de 3.100 per hectàrea de regadiu en el marge dret i 1.150 en l'esquerre (igual que en el regadiu Algerri-Balaguer i el regadiu de suport del Garrigues Sud).

Segons la Declaració d'Impacte Ambiental (edicte de 6 de novembre de 2002, pel qual es fa pública la declaració d'impacte ambiental del projecte de regadiu i de la concentració parcel·laria del Segarra-Garrigues, transformació en regadiu, obres de distribució i concentració parcel·laria. *DOGC*, 3757 – 08/11/2002), la Generalitat preveu destinar 109 milions d'euros per a l'aplicació de mesures preventives i correctores durant els propers 10 anys. Preveu la compra de 450 ha, el lloguer d'unes altres 450 ha i unes altres 50 ha repartides per a la ubicació de torres de nidificació i abeuradors. Els agricultors que duguin a terme mesures de protecció (mesures compensatòries) seran indemnitzats amb quanties d'entre 100 i 600 per hectàrea i any.

La versió de setembre del 2010 del Pla de Gestió i Pla Especial dels Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida estableix que: «L'òrgan rector que regirà el funcionament i definirà les estratègies, així com aprovarà els pressupostos i els plans anuals d'actuació elaborats per l'Oficina de Gestió tindrà un format participat, amb una composició en la qual participaran el Govern de la Generalitat, les administracions locals i supralocals del territori dels Espais Naturals Protegits i la resta d'actors del territori (sectors econòmics locals, propietaris i societat civil amb interessos sobre l'espai), per tal de complir amb els requisits de l'article 29 de la Llei 12/1985, d'espais naturals. La secretaria d'aquesta Autoritat serà gestionada des de l'oficina tècnica. La seva composició exacta, règim de funcionament i competències exactes seran definits pel govern amb posterioritat a l'aprovació d'aquest Pla».

El Pressupost del Pla de Gestió ordenat per conceptes que recullen accions amb repercussió directa sobre els agricultors, els propietaris i els municipis per un període de 6 anys és de 35.382.105 euros i el de les accions de funcionament de l'òrgan de gestió, de 3.042.480 euros.

Això comportaria una previsió en els pressupostos de la Generalitat, que s'hauria d'anar mantenint amb el pas dels anys.

10. Sobre els inconvenients de l'economia planificada, vegeu Sala Martín (2005).

Cercar l'equilibri entre finques regables i finques protegides (no regables o parcialment regables) mitjançant plans de gestió no és una solució justa, ni tampoc es pot dir que garanteixi el manteniment de la biodiversitat generada al llarg de molts anys per l'activitat agrícola de secà. Els plans de gestió per als espais de Xarxa Natura 2000, segons es diu als mitjans de comunicació, es preveu que es basin fonamentalment en ajuts econòmics. D'una banda, cal tenir present que una activitat agrícola que es preveu duradora no es pot

fonamentar en uns ajuts que depenguin de la conjuntura econòmica de cada moment i de les voluntats polítiques, també canviant com a conseqüència del debat democràtic. Per tant, possiblement, el sector agrícola no estigui interessat a invertir diners ni treball en un context amb tan poca garantia de continuïtat. D'altra banda, i com a conseqüència del que s'acaba de dir, si la protecció dels secans es basa en el fet que el sector agrícola els treballi, i l'activitat no resulta rendible econòmicament, els plans no seran una eina eficaç per lligar els agricultors a aquesta activitat i a la terra. El resultat de l'abandó dels conreus serà la pèrdua de la biodiversitat associada als secans, ja que les aus pròpies d'aquests espais requereixen la pervivència dels conreus de secà.

Entenem, doncs, que cal cercar una altra via, que garanteixi la distribució equitativa de beneficis i càrregues, i que així es possibiliti la pervivència del sector agrícola per més temps i, automàticament, la pervivència de la biodiversitat lligada als secans.

La reparcel·lació^{11, 12}

El mecanisme que es proposa per a la reparcel·lació es basa en els criteris següents:

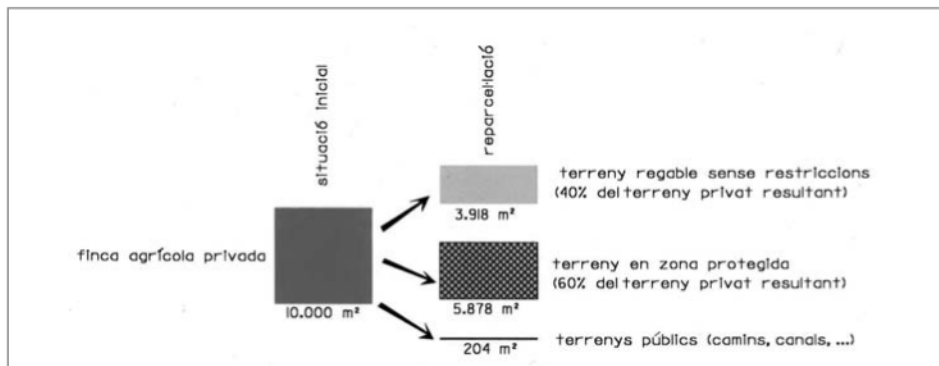
- 1) L'àmbit per fer la reparcel·lació ha de ser suficientment gran per absorbir les diferències entre municipis. Per tant, ha de ser el conjunt de l'àmbit del projecte de regadiu o bé una part molt important.
- 2) L'àmbit global s'hauria de dividir en dos. Un amb els terrenys del marge dret i un amb els del marge esquerre. (Quadre 2)
- 3) Tots els propietaris inclosos dins de l'àmbit potencialment regable han de rebre el mateix percentatge de finques de regadiu i de finques amb protecció. Per exemple, si el conjunt de l'àmbit té un 60% de zona protegida i un 40% de zona regable, els propietaris inclosos dins de l'àmbit del projecte han d'obtenir uns terrenys resultants de la reparcel·lació amb un 60% de zona protegida i un 40% de zona regable. També han de participar en la mateixa proporció en l'obtenció de sòl públic per als camins i espais destinats a millores ambientals específiques previstes al projecte: abeuradors, torres de nidificació, recuperació d'erns.
- 4) Lògicament, s'ha de procurar que els terrenys resultants estiguin al més a prop possible dels originals, i si pot ser que siguin coincidents almenys parcialment. No obstant

11. Llei del sòl de 1956, Reglament de gestió de la Llei del sòl de 1976 i Decret Legislatiu 1/2010, de 3 d'agost, pel qual s'aprova el text refós de la llei d'urbanisme.

12. Sobre la utilitat de la reparcel·lació (Esteban i Noguera 1998).

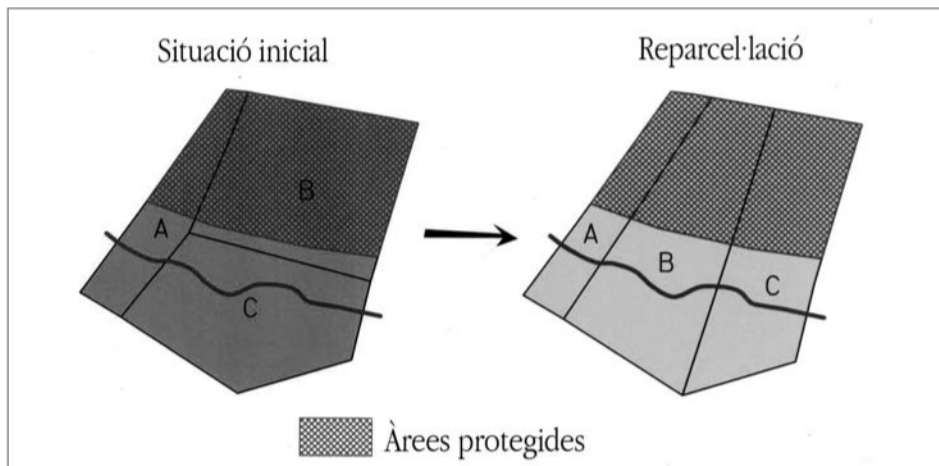
això, s'admetrà que les finques resultants de la reparcel·lació estiguin en termes municipals diferents dels originals, això sí, al més a prop que es pugui.

Quadre2. Repartiment de la zona regable i les àrees protegides
Tots els propietaris tindran, després de reparcel·lar, la mateixa proporció de zona regable i d'àrees protegides que té l'àmbit potencialment regable

Font: Elaboració pròpia

Quadre3. Distribució de les finques abans i després de la reparcel·lació.
Independentment de la seva ubicació inicial, totes les finques acaben tenint la mateixa proporció de zona regable i d'àrea protegida

Font: Elaboració pròpia

Conclusions

La delimitació de ZEPA, sense demostrar que la seva implantació garanteix la distribució justa de beneficis i càrregues, ha provocat una fractura social entre els propietaris de terrenys regables sense restricció i els propietaris de terrenys inclosos en àmbits ZEPA.

Cercar l'equilibri entre finques regables i finques protegides (no regables o parcialment regables) mitjançant plans de gestió no és una solució justa, ni tampoc es pot dir que garanteixi el manteniment de la biodiversitat generada al llarg de molts anys per l'activitat agrícola de secà, ja que la solució requerirà l'aportació constant d'una inversió que els pressupostos no poden garantir que puguin fer eternament.

Es proposa la tècnica de la reparcel·lació urbanística, llargament provada des de l'aprovació del Pla d'Eixample de Barcelona l'any 1859 per garantir la distribució justa de beneficis i càrregues i d'aplicació obligatòria des de la llei del Sòl de 1956.

Aplicant la reparcel·lació s'aconsegueix que tots els propietaris inclosos dins del projecte de regadiu tinguin el mateix percentatge de finques regables i de finques protegides. Tant si la protecció és una afecció com si és una oportunitat, tothom hi participarà de la mateixa manera.

A més d'aconseguir-se una distribució equitativa dels terrenys protegits, la reparcel·lació també permet obtenir els terrenys públics necessaris per al regadiu (canals, basses, camins...) i per implementar les mesures compensatòries en els espais protegits (abeuradors, torres de guaita...).

En definitiva, la reparcel·lació és l'única tècnica que permet assolir una solució justa per a tothom.

Referències bibliogràfiques

- ESTEBAN i NOGUERA, Juli (1998). *Elements d'ordenació urbana*. Barcelona: UPC.
- SALA MARTÍN, Xavier (2005). *Economía liberal para no economistas i no liberales*. Barcelona: Debolsillo.
- VERGÉS FERNÁNDEZ, Robert (2009). «Las cinco bases de la urbanización de Cerdà», *Ingeniería y Territorio*, 33, p. 35.

Documents oficials citats

- Directiva 79/409/CEE del Consejo, de 2 de abril de 1979, relativa a la conservación de las aves silvestres.
- Edicte de 6 de novembre de 2002, pel qual es fa pública la declaració d'impacte ambiental del projecte de regadiu i de la concentració parcel·laria del Segarra-Garrigues, transformació en regadiu, obres de distribució i concentració parcel·laria (DOG, núm. 3757, 08-11-2002).
- *Estudi d'Impacte Ambiental del regadiu del canal Segarra Garrigues*. 2002.
- *Estudi d'Impacte Ambiental del regadiu del canal Segarra Garrigues*. Adaptació. Setembre del 2009 (web GENCAT) i anunci pel qual se sotmet a informació pública l'adaptació

- de l'Estudi d'impacte ambiental del regadiu del canal Segarra-Garrigues (*DOGC*, núm. 5570, 18-02-2010).
- Llei del sòl de 1956, Reglament de gestió de la llei del sòl de 1976.
 - Llei 2/2002, de 14 de març, d'urbanisme (*DOGC*, núm. 3600, 21-03-2002; correcció d'errades *DOGC*, núm. 3642, de 24-5-2002; segona correcció d'errades, *DOGC*, núm. 3677, 15-07-2002). [Modificada per la Llei 10/2004, de 24 de desembre, de modificació de la Llei 2/2002, del 14 de març, d'urbanisme, per al foment de l'habitatge assequible, de la sostenibilitat territorial i de l'autonomia local (*DOGC*, núm. 4291, 30-12-2004). i Decret legislatiu 1/2010, de 3 d'agost pel qual s'aprova el text refós de la Llei d'urbanisme
 - Llei orgànica 16/2007, de 13 de desembre, complementària de la Llei per al desenvolupament sostenible del medi rural, *BOE*, núm. 299, 14-12-2007.
 - Pla de Gestió i Pla Especial dels Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida, versió de setembre del 2010 (web Gencat)
 - Reial Decret Legislatiu, d'11 de gener, pel qual s'aprova el Test Refós de la Llei d'Avaluació d'Impacte Ambiental de projectes (*BOE*, núm. 23, 26-01-2008).
 - Resolució AAR/1691/2010, de 26 de maig, per la qual es fa públic el Conveni marc de col·laboració entre l'Administració General de l'Estat a través del Ministeri de Medi Ambient i Medi Rural i Marí i la Generalitat de Catalunya a través del Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural per al desenvolupament d'un programa pilot 2009 de desenvolupament rural sostenible a les zones de la Terra Alta, Garrigues-Segrià Sud, Segarra, Pallars Sobirà i zones ZEPA estepàries a la zona de Lleida. (*DOGC*, núm. 5641, 02-06-2010).

Diaris citats

- «Alegan contra el estudio de impacto ambiental del Segarra-Garrigues», *La Mañana*, febrer del 2010.
- «Al·legacions a l'impacte ambiental del Segarra-Garrigues», *Avui*, febrer del 2010.
- «Tractorades d'UP demà a Lleida amb piquets per les ZEPA a Seròs», *Segre*, febrer del 2010.
- «Plans de Sió presenta sus alegaciones a las ZEPA del canal Segarra-Garrigues», *La Mañana*, març del 2010.
- «La Junta de Govern dels Regants acorda per unanimitat presentar al·legacions a la DIA», *La Mañana*, febrer del 2010.
- «Els pagesos exclosos del Segarra Garrigues prefereixen regar a cobrar», *El Periódico*, febrer del 2010.

Diaris consultats

A. Dades generals

- «El nuevo Segarra-Garrigues se abre paso sin consenso», *La Vanguardia*, maig del 2010.
- «El Govern adjudica l'últim tram del canal Segarra-Garrigues aquest mes», *Segre*, maig del 2010.

B. *Mesures correctores*

- «El Govern quiere gestionar 950 hectáreas para proteger las aves», *La Mañana*, febrer del 2010.
- «La Generalitat se gastará 109 millones de euros en aplicar la ZEPA del Segarra-Garrigues», *La Mañana*, febrer del 2010
- «Corregir l'impacte del canal Segarra-Garrigues per les aus costarà al Govern 109 milions», *Segre*, febrer del 2010.

C. *Indemnitzacions als pagesos sobre restriccions totals o parcials del regadiu*

- «Llena garantiza a los afectados por las ZEPA compensaciones “justas”», *La Mañana*, setembre del 2009.
- «Proteger les aus del Segarra Garrigues costarà 109 milions», *El Periódico*, febrer del 2010.
- «Corregir l'impacte del canal Segarra-Garrigues per les aus costarà al Govern 109 milions», *Segre*, febrer del 2010.
- «Proteger aus del Segarra Garrigues i pagar les ZEPA costarà cent milions», *Segre*, febrer del 2010.
- «El Govern gestionará 950 hectáreas de ZEPA para preservar las aves», *La Mañana*, febrer del 2010.
- «Proteger las aves del canal Segarra Garrigues costará 109 millones», *El País*, febrer del 2010.
- «El Segarra-Garrigues prepara una alternativa a l'informe del Govern sobre reg en ZEPA», *Segre*, febrer del 2010.
- «Lleida negocia amb discreció una fórmula per salvar el Segarra-Garrigues», *El Punt*, abril del 2010.
- «Per unes ZEPA amb futur (I)», *Segre*, abril del 2010.
- «Per unes ZEPA amb futur (II)», *Segre*, abril del 2010.
- «El Govern preveu que menys de la meitat de ZEPA podran tindre reg», *Segre*, febrer del 2010.
- «El Govern preveu regar menys de la meitat de ZEPA i amb condicions», *Segre*, febrer del 2010.

D. *Incidència de la normativa europea*

- «UP acusa el Govern d'“abaixar-se els pantalons” davant la UE per les aus», *Segre*, setembre del 2009.
- «El Govern tanca el litigi de les ZEPA amb la UE i confia evitar sancions», *Segre*, setembre del 2009.
- «Luz verde definitiva a otras 1.600 hectáreas de ZEPA para el Segarra-Garrigues», *La Mañana*, setembre del 2009.
- «La Generalitat assegura que la UE retirarà el contenciós per les ZEPA», *Segre*, octubre del 2009.
- «Dues sentències en contra de la Generalitat, en via de solució», *Segre*, octubre del 2009.
- «El Govern envía a Bruselas el nuevo estudio de impacto del canal Segarra-Garrigues», *La Mañana*, febrer del 2002.

- «L'Estat avala un canvi de traçat del Segarra-Garrigues i adjudica el tram final de l'obra», *El Punt*, abril del 2010.
- «Tancat el litigi pel Segarra Garrigues», *Avui*, abril del 2010.
- «Puxeu ve el litigio con la UE por las ZEPA "a punto de concluir"», abril del 2010.

E. Incertesa sobre el futur de la zona inclòs en l'àmbit del projecte

- «CiU quiere instar al Estado a desbloquear el proyecto del canal Segarra-Garrigues», *La Mañana*, octubre del 2009.
- «L'aigua del Segarra-Garrigues», *Segre*, maig del 2010.

F. Pla de Gestió

- «El plan de usos y gestiones de las ZEPA estará listo en seis meses», *La Mañana*, desembre del 2009.
- «Dir mitges veritats és el mateix que mentir», *Segre*, setembre del 2009.
- «Pla pilot en 2.000 hectàrees dels Plans de Sió per provar el reg en ZEPA», *Segre*, març del 2010.

G. Repercussió de les despeses de l'obra

- «El Govern insta els regants a pagar l'obra del Segarra-Garrigues a través de crèdits», *Segre*, febrer del 2010.
- «Regantes del Segarra-Garrigues devuelven los recibos del agua», *La Mañana*, febrer del 2010.
- «El Garrigues i el Segrià Sud demanen també abaratir els pagaments del reg», *Segre*, febrer del 2010.
- «El Segarra-Garrigues tallarà l'aigua als regants que no paguin les obres al Govern», *Segre*, febrer del 2010.
- «Regantes del Segarra-Garrigues devuelven recibos de las obras», *La Vanguardia*, febrer del 2010.
- «Regants del Segarra-Garrigues refusen pagar-ne les obres al Govern», *Segre*, febrer del 2010.

H. Preu de l'aigua

- «Esperant l'arrencada definitiva» *Segre*, abril del 2010.
- «Guerra política pel preu de l'aigua del Segarra-Garrigues», *Segre*, maig del 2010.
- «Los regantes del Segarra-Garrigues estiman inasumible el precio del agua», *La Mañana*, maig del 2010.
- «Prudencia», *La Mañana*, maig del 2010.
- «Pressió del Segarra-Garrigues per reduir la tarifa de l'aigua», *Segre*, maig del 2010.
- «UP pide que el payés no pague la "factura" del Segarra-Garrigues», *La Mañana*, febrer del 2010.

I. Greuges comparatius, impacte social negatiu, interposició de recursos

- «Regants per loteria», *Segre*, octubre del 2009.

- «Regants de 18.000 ha afectades per ZEPA volen anar al jutge a defensar la seua concessió», *Segre*, desembre del 2009.
- «Seixanta pagesos reclamen davant de la justícia compensacions per les ZEPA», *Segre*, octubre del 2009.
- «El Govern ofereix comprar o permutar finques d'Alfés afectades per ZEPA», *Segre*, octubre del 2009.
- «Una difícil convivència», *Segre*, octubre del 2010.
- «Antinatural», *La Mañana*, febrer del 2010.
- «Regadiu complicat», *Segre*, febrer del 2010.

J. Equidistribució de l'afecció

- «López insiste en que el objetivo del Govern es trasvasar el agua del Segarra-Garrigues», *La Mañana*, maig del 2010.
- «Els regants es reparteixen la càrrega de la ZEPA a Aragó», *Segre*, octubre del 2009.

K. Opinions diverses

- «Montilla es desmarca de la sobirania i usa el Segarra-Garrigues per defensar la seua gestió», *Segre*, setembre del 2009.
- «S'ha de protegir amb més ganes el pagès que les aus», *Segre*, setembre del 2009.
- «Lleida ha fet un canvi de mentalitat i ha desterrat les actituds victimistes», *El Punt*, setembre del 2009.
- «Puxeu i Llena afirmen que les ZEPA no generaran un cost extra als regants», *Segre*, setembre del 2009.
- «Els ecologistes consideren que les ZEPA ja són suficients», *Segre*, octubre del 2009.
- «L'hora de la veritat», *La Mañana*, octubre del 2009.
- «Ipcena amenaça de denunciar a la fiscalia obres del Govern a Alfés», *Segre*, desembre del 2009.
- «Obres amb poca imatge», *Segre*, gener del 2010.
- «Descobreixen un jaciment amb restes romanes "sota" el Segarra-Garrigues», *Segre*, febrer del 2010.
- «Agricultura acabarà enguany el reg de la Terra Alta i impulsarà el Xerta-Sènia», *El Punt*, febrer del 2010.
- «Gilbert fracasa en su intento de un gran pacto sobre las ZEPA», *La Mañana*, març del 2010.
- «Gilbert convoca regants, sindicats i alcaldes per a un gran pacte sobre ZEPA», *Segre*, maig del 2010.
- «La Diputació demana aigua per a totes les ZEPA i la gratuïtat del canal per als més afectats», *Segre*, maig del 2010.
- «L'Algerri-Balaguer confia "captar" un 60% de regants de l'última fase», *Segre*, maig del 2010.
- «L'ACA amplia la informació pública del pla de gestió de la conca fluvial de Catalunya», *Diari de Girona*, maig del 2010.

